

TURISMUL ECOLOGIC ÎN RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI, REPUBLICA MOLDOVA: PROBLEME ȘI PERSPECTIVE

Tatiana DUDNICENCO

Universitatea de Stat din Moldova

În rezultatul investigațiilor efectuate a fost selectat itinerarul ecoturistic ce include următoarele puncte de vizitare: rezervația peisajeră „Climăuții de Jos”, satul Climăuții de Jos, comuna Vadul-Rașcov, satul Cușălăuca, mănăstirea „Cușălăuca”, rezervația peisajeră „Dobrușa” și mănăstirea „Dobrușa”. Au fost descrise principalele obiecte propuse vizitării de către ecoturști și vizitatori, au fost abordate problemele ecologice principale ale acestora, a căror soluționare ar facilita dezvoltarea ecoturismului atât la nivel național, cât și internațional. În raionul Șoldănești sunt bogate și reprezentative resurse naturale și antropice ce impulsionează dezvoltarea ecoturismului în Zona de Centru a Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: Șoldănești, turism, ecoturism, arie protejată, rezervație peisajeră, mănăstire.

ECOLOGICAL TOURISM IN THE SOLDANESTI DISTRICT, REPUBLIC OF MOLDOVA: PROBLEMS AND PERSPECTIVES

In the results of these investigations there have been done the ecotourism itineraries: „Climautii de Jos” landscape reserve, Climautii de Jos village, Vadul-Rascov commune, Cusalauca village, „Cusalauca” monastery, „Dobrușa” landscape reserve and „Dobrușa” monastery. It have been described the proposed main objects for visitation by tourists and visitors and have been emphasized its main ecological problems, solving which would boost the development of ecotourism at national and international level. Soldanesti district possesses rich and representative human and natural resources which facilitating the development of eco-tourism in the center region of the Moldova Republic.

Keywords: Soldanesti, tourism, ecotourism, protected area, landscape reserve, monastery.

Introducere

Ecoturismul este un sector al turismului, bazându-se pe experiența în natură și respectarea principiilor durabilității. Acest tip de turism facilitează găsirea fondurilor pentru conservarea resurselor naturale și culturale, fiind un instrument pentru dezvoltarea durabilă a comunităților locale, în special în zonele rurale. Actualmente, mulți turiști combină ecoturismul cu activități turistice convenționale. Crearea unei conexiuni între tipurile de turism poate să introducă și să atragă mai mulți turiști conservatori ai practicilor de ecoturism.

Ecoturismul are ca scop principal conservarea mediului și pune accent pe educația turiștilor în ceea ce privește protejarea și conservarea mediului. Aplicarea principiilor actuale de dezvoltare a turismului durabil în ariile naturale a condus la apariția ecoturismului ca formă distinctă de turism, menită să respecte integritatea peisajelor naturale, a biodiversității ecologice, în concordanță cu cerințele anumitor segmente de turiști, care doresc să-și petreacă vacanța în natură [1, p.17].

Ariile naturale reprezintă resurse importante pentru dezvoltarea activităților recreative, activități ce pot aduce venituri importante atât celor ce le administrează, cât și comunităților locale. Turismul este unul dintre puținele sectoare economice prin care se poate realiza dezvoltarea durabilă a acestor zone, iar ecoturismul este forma cea mai acceptată de turism durabil pentru orice țară și regiune de pe glob. Prin urmare, ecoturismul, în accepțiune restrânsă, are drept „materie primă” sau destinație de consum turistic zonele protejate, rezervațiile naturale, ale biosferei și parcurile naționale [9, p.54].

Republica Moldova dispune de un patrimoniu natural bogat, care este ocrotit de stat. Suprafața totală luată sub protecția statului constituie 66467,3 ha, sau 1,96% din teritoriul țării. Actualmente, în structura fondului ariilor naturale protejate rezervațiile peisagistice cuprind 34200 ha, sau 51,5% din cadrul acestui fond. Cel mai reprezentativ patrimoniu natural face parte din fondul de arii naturale protejate, dar se poate menționa că există multe alte teritorii care pot fi încadrate în perimetrul și în criteriile valorilor naturale reprezentative [5]. Astfel, țara noastră are resurse impresionante pentru a dezvolta un astfel de turism, însă insuficient exploatate și promovate.

În studiul de față ne-am propus să prezentăm resursele ecoturistice ale raionului Șoldănești și să venim cu un set de propuneri care să orienteze eforturile de valorificare prin ecoturism a acestor destinații. A fost studiat potențialul ecoturistic al ariilor protejate de stat: rezervația peisajeră „Climăuții de Jos” și rezervația

peisajeră „Dobrușa”. S-a demonstrat că aceste două rezervații peisajere au un potențial ecoturistic înalt și sunt recomandate pentru introducerea lor în rețeaua de turism ecologic a Republicii Moldova. Punctele turistice adiacente acestor arii protejate ce sporesc valoarea itinerarului ecoturistic propus de noi sunt: satul Climăuții de Jos, comuna Vadul-Rașcov, satul Cușălăuca, mănăstirea „Cușălăuca”, mănăstirea „Dobrușa”.

Material și metode

În calitate de obiect pentru studiu au servit rezervațiile peisajere „Climăuții de Jos” și „Dobrușa”, precum și teritoriile satului Climăuții de Jos, comunei Vadul-Rașcov, satului Cușălăuca, mănăstirii „Cușălăuca” și al mănăstirii „Dobrușa” din raionul Șoldănești, Republica Moldova.

Pentru realizarea cercetărilor au fost utilizate următoarele metode: de descriere, fotografică, aprecierea indicatorilor de determinare a resurselor turistice, geografică-cartografică, de comparare, inducția și deducția, analize diagnostice și de prognozare, analiza bibliografiei cu conținut turistico-recreativ de caracter general și cu referință la Republica Moldova, excursii, de sinteză. Pentru a analiza situația actuală a potențialului turistic și posibilitățile de dezvoltare a ecoturismului în raionul Șoldănești a fost aplicată tehnica SWOT.

În scopul punerii în valoare a rezervațiilor peisajere cu valențe turistice au fost utilizați așa indicatori de determinare a resurselor turistice, ca: indicatori pentru determinarea potențialului turistic al reliefului, indicatori de determinare a favorabilității climatice pentru turism, indicatori pentru determinarea potențialului turistic al hidrografiei, indicatori pentru determinarea potențialului turistic al florei și faunei, indicatori pentru determinarea potențialului turistic al ariilor protejate [3,7].

Studiul floristic-faunistic a fost efectuat sezonier cu descrierea stării biocenotice a ecosistemelor studiate și colectarea mostrelor de plante superioare, pentru determinare [7]. Apartenența sistematică a speciilor de plante a fost stabilită utilizând determinantul de specialitate [11] și microscopul MBS-10 și Micmed-5. Gradul de raritate și periclitate a speciilor de floră și faună a fost stabilit conform Cărții Roșii a Republicii Moldova [4].

Rezultate și discuții

Raionul Șoldănești este situat în partea de nord-est a Republicii Moldova, pe malul drept al fluviului Nistru, fiind cel mai de nord raion din partea centrală a Republicii Moldova. Acest raion posedă resurse turistice recreative naturale și antropice. Deosebit de valoroase ca obiecte ecoturistice sunt ariile protejate. Ecoturismul poate furniza în această regiune veniturile atât de necesare pentru protejarea ariilor naturale, venituri care nu ar putea fi obținute din alte surse. De asemenea, ecoturismul poate constitui o alternativă viabilă de dezvoltare economică pentru raionul Șoldănești cu puține activități generatoare de venit. Mai mult, ecoturismul poate spori nivelul de educație și conștiință al turiștilor, transformându-i în susținători entuziasmați ai conservării mediului natural și cultural.

Astfel, conform Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr.1538-XIII din 25.02.98, cu modificările ulterioare [8], în raionul Șoldănești, Republica Moldova, interes pentru practicarea turismului ecologic prezintă următoarele arii protejate:

I. Monumente ale naturii

A. Geologice și paleontologice: profilul geologic de lângă satul Socola; aflorimentul Răspopeni; cariera părăsită de lângă stația de cale ferată Șoldănești.

B. Hidrologice: izvorul Cărăușilor (amplasat pe teritoriul satului Climăuții de Jos); izvoarele din preajma satului Zahorna; izvorul din satul Sămășcani.

C. Botanice – arbori seculari: stejar pedunculat (Stejarul lui Ștefan cel Mare), amplasament – satul Cobâlea; stejar pedunculat, amplasament – la marginea satului Zahorna.

II. Rezervația naturală silvică Hligeni

III. Rezervații peisajere (de peisaje geografice): „Climăuții de Jos”, „Dobrușa”, „Poiana Curătura”.

Astfel, raionul Șoldănești posedă 12 arii protejate (3 monumente ale naturii geologice și paleontologice, 3 monumente hidrologice, 2 arbori seculari, 1 rezervație naturală silvică, 3 rezervații peisajere, ceea ce facilitează practicarea ecoturismului în această regiune.

De asemenea, siturile arheologice și istorice aflate pe teritoriul raionului respectiv prezintă un interes deosebit pentru turiști, admiratorii naturii și oamenii de știință pasionați de călătorii. Aceste locuri sunt încărcate de istorie și valori ale înaintașilor noștri care au viețuit aici până la noi.

În urma cercetărilor efectuate pe teritoriul raionului Șoldănești am selectat un itinerar ecoturistic ce include următoarele puncte de vizitare: rezervația peisajeră „Climăuții de Jos”, satul Climăuții de Jos, comuna Vadul-

Rașcov, satul Cușălăuca și mănăstirea de pe teritoriul acestuia cu același nume, rezervația peisajeră „Dobrușa” și mănăstirea cu același nume ce se află pe teritoriul rezervației. Vizitând aceste puncte, se va povesti ecoturistilor despre ele, informație generală fiind prezentată mai jos în acest articol.

Rezervația peisajeră „Climăuții de Jos”

Descriere

Rezervația peisajeră „Climăuții de Jos” cu suprafața de 668 ha este situată la sud de satul Climăuții de Jos, de-a lungul râulețului Cușmirca în partea inferioară (afluentul drept al fluviului Nistru cu lungimea de 24 km) și include în componența sa ocolul silvic Șoldănești, Climăuți, parcele 5-9; Socola, parcele 10-11; Pridnestrov-scoe, parcela 1. Pădurea este amplasată în partea de sus și pe versanții canionului râulețului Cușmirca. Există și o dumbravă destul de veche, dar pădurile de stejar în cea mai mare parte sunt înlocuite cu păduri derivate de fag, desișurile de arbuști se întind pe marginile pădurii, în special pe locurile petrofite. Pe versantul sud-estic pășunat cu un unghi de înclinație de 30-45°, cu pietre dezgolite sunt răspândite stepe derivate.

Un deosebit interes prezintă porțiunea defileului situat în partea de jos a râulețului, cu apă mai multă și vitează mult mai mare, care are o lungime de circa 10 km, defileul având o adâncime de 150-200 m. Pe această porțiune râulețul Cușmirca de două ori intersectează lanțul de stânci formate de pe urma mării sarmatice, care se dezgolesc atât în partea stângă, cât și în partea dreaptă, evidențiind stâncile pitorești aproape abrupte cu forme ciudate („Țiglău”, „Movila”). Fundul defileului este îngust, cu multe praguri, are o lățime mai mare (600-700 m) în partea de sus (spre vest de „Țiglău”), unde râulețul cotește formând cascade și gropi, dintre care „Groapa Lidiei” este cea mai mare și are o adâncime de peste 4 metri. Legenda spune că o frumoasă fată, pe nume Lidia, s-a aruncat de pe stâncă în apă, în ziua când a aflat că și-a pierdut dragostea. De atunci și până astăzi apa plânge, deoarece fată mai frumoasă decât Lidia nici stâncilor veșnice nu le-a fost dat să vadă. Prezintă interes aici și formațiunea geologică numită „Borta lui Vichenchi”. Următorul obiectiv spre care ne îndreptăm și-l vom escalada este formațiunea calcarogenă „Creasta Cocoșului”, acoperită de pădure. Ecoturistilor li se va prezenta diversitatea floristică și faunistică a acestei rezervații peisajere, un deosebit interes acordându-se speciilor rare.

Exemple de specii rare de plante: *Adonis vernalis* L., *Amygdalus nana* L., *Asparagus officinalis* L., *A. verticillatus* L., *Athyrium filixfemina* (L.) Roth, *Aurinia saxatilis* (L.) Desv., *Dryopteris filix-mas* (L.) Schott, *Galanthus nivalis* L., *Hyacinthella leucophaea* (C. Koch) Schur, *Lathyrus venetus* (Mill.) Wohlf., *Lilium martagon* L., *Neottia nidus-avis* (L.) Rich., *Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm., *Pulsatilla montana* (Hoppe) Reichenb. etc.

Exemple de specii rare de animale: insecte – *Lucanus cervus* (L.), *Mantis religiosa* (L.), *Iphiclides podalirius* (L.), *Zerynthia polyxena* Den. et Sch.; **herpetofaună** – *Coronella austriaca* Laur., *Zamenis longissimus* Laur.; **păsări** – *Aquila pomarina* Brehm., *A. chrysaetos* L., *A. clanga* Pall., *Circaetus gallicus* Gmel., *Circus cyaneus* L., *C. pygargus* L., *Hieraetus pennatus* Gmel., *Pernis apivorus* L.; **mamifere** – *Felis silvestris* Schreber, chiroptere: *Myotis mystacinus* Kuhl, *Plecotus austriacus* Fischer.

Monumente istorice și arheologice. Pe teritoriul rezervației peisajere „Climăuții de Jos”, în terasa superioară a malului înalt, în spatele satului Socola, este săpat cel mai vast, cel mai enigmatic și cel mai necercetat complex rupestru din această parte a Europei. Cercetătorii spun că grotle ar fi de proveniență carstică, fiind apoi transformate de mâna omului în tainice refugii și în lăcașe de cult. Înșiruirea complexului pe patru niveluri, de-a lungul la peste șapte kilometri de mal, oferă o incredibilă panoramă a gigantului complex rupestru. Acest complex reprezintă un monument geopaleontologic cu o suprafață de 10 ha și o peșteră cu vistigii culturale din secolul X. Astăzi, cu excepția câtorva de la primul nivel, ele sunt practic inaccesibile vizitatorilor fără o pregătire alpinistă. Aici, într-o stațiune paleolitică, săpată de echipele dlui Ilie Borzic, a fost descoperită o locuință cu două încăperi, construită pe mari oase de mamut, iar în partea nordică a acestei locuințe cercetătorii au descoperit 7 capete de mamut așezate în semicerc [2, p.13].

Izvoare. Izvoarele care alimentează râulețul pe porțiunea defileului au debitul de 10-200 l/sec. Cele mai mari din ele sunt „Izvorul Pietroasei” (în ascendent) și izvorul „Cărăușilor” (în descendent).

Pericole și soluții pentru rezervația peisajeră „Climăuții de Jos”

Pășunatul excesiv dăunează considerabil speciilor ocrotite de stat, inclusiv pe pantele abrupte, precum și tăierea arborilor vechi, lichidarea desișurilor de arbuști, nimicirea aglomerațiilor vegetale, extragerea calcarului. Vecinătatea satului provoacă un deranj din partea populației locale.

Protecția speciilor luate sub ocrotirea statului este legată de menținerea și limitarea activităților de gestionare a sectoarelor de pădure și a celor de stâncării cu elemente de vegetație pietrofită de stepă. Pentru protecția

faunei este necesar de a fi păstrate sectoarele cu desigur de arbuști, arborii vechi și scorburoși, stâncăriile care servesc ca locuri de hibernare și reproducere. Protecția mamiferelor rare este nesatisfăcătoare. Rezervația peisajeră poate servi drept biotop pentru căprior, dar este necesară asigurarea cu hrană complementară în timpul iernii și combaterea braconajului.

Aria protejată este un nucleu de dezvoltare și refugiu a speciilor de păsări insectivore și lilieciilor. Sectorul dat poate fi folosit pentru efectuarea observărilor de către turiști și specialiști asupra landșafturilor, plantelor și animalelor, dar în special asupra reptilelor.

Satul Climăuții de Jos

Interes turistic prezintă și localitatea Climăuții de Jos așezată la gura râșorului Cușmirca, pe malul Nistrului. Este un sat pitoresc „inundat” de verdeață, iar colina ce urcă spre s. Salcia (cu o altitudine de 200 m) supraveghează valea Nistrului până la linia orizontului, tocmai până la Mănăstirea „Japca” (cunoscută în întreaga Moldovă datorită faptului că a fost unica mănăstire din țară care nu a fost închisă în perioada regimului totalitar-comunist) și chiar mai departe spre orașul Camenca. Localitatea se găsește la 3 km mai sus de Vadul-Rașcov. Satul are în bogăția sa Biserica „Sfântul Mare Mucenic Dumitru” (1889).

La Climăuții de Jos viața rămâne încheștată în tiparele arhaice ale satului moldovenesc. Ar putea deveni una dintre cele mai reprezentative localități pentru arhitectonica națională. Casele țărănești, înălțate în cel mai curat stil moldovenesc, oferă satului un aspect medieval: casă cu cerdac și prispa lată, cu o tindă centrală și două odăi situate la dreapta și stânga, o cămară-depozit în celalalt capăt de tindă. Trecând pe străzile întortocheate și delimitate cu ziduri de piatră nu prea înalte, se creează impresia că te afli într-un adevărat muzeu etnografic în aer liber. Satul are o istorie bogată care va fi prezentată turiștilor și vizitatorilor.

Comuna Vadul-Rașcov

Vadul-Rașcov este un sat și comună din raionul Șoldănești. Din componența comunei fac parte localitățile Vadul-Rașcov și Socola. Amplasat pe cursul superior al Nistrului, satul Vadul-Rașcov se află la o distanță de 23 km de orașul Șoldănești și la 104 km de Chișinău.

În fiecare localitate, adică în Vadul-Rașcov și în Socola, există câte o biserică ortodoxă care prezintă interes turistic și vor fi vizitate de turiști. Li se va aduce la cunoștință istoria interesantă a acestor două sate. În satul Vadul-Rașcov, pe lângă biserica ortodoxă Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, ei vor vizita Clopotnița rămasă de la Biserica din lemn Sf. Nicolae construită în 1789 (ultima nu s-a păstrat). Interes istoric prezintă vechiul cimitir evreiesc din satul Vadul-Rașcov.

Teritoriul satului Cușălăuca și mănăstirea de pe teritoriul acestui sat cu același nume

Cușălăuca este un sat din cadrul comunei Cotiujenii Mari, raionul Soldănești. Satul Cușălăuca este situat la o distanță de 30 km de orașul Șoldănești și la 136 km de Chișinău.

În satul Cușălăuca se află mănăstirea de maici „Cușălăuca”. Este situată la 7 km de manastirea „Dobrușa”, la 28 de km de or. Șoldănești și la 3 km de gara Cobâlea. Este plasată pe o pantă, lângă râulețul Ciorna. Din partea de est mănăstirea este deschisă, iar din celelalte părți înconjurată de păduri.

Mănăstirea „Cușălăuca”, cu hramul „Adormirii Maicii Domnului”, este întemeiată în 1786 pe moșia satului de răzeși Cotiujenii Mari de proprietara Maria Tokanosov, care s-a și călugărit cu numele Mitrodora în Ctitoria sa. Biserica de vară Adormirea Maicii Domnului a fost construită între 1841 și 1847; a doua biserică, Sf. Împărați Constantin și Elena, a fost terminată în 1855. Ambele lăcașuri au fost construite cu mijloacele mănăstirii și din ajutorul localnicilor. Căsuțele-chilii au fost construite de călugărițe pe cheltuieli proprii.

În anul 1960 statul a confiscat moșiile și averile mănăstirii, iar călugărițele au fost obligate să lucreze în colhoz. O parte din patrimoniul mănăstirii a fost ascuns de măicuțe, astfel salvând unele icoane ale catapetesmei și o serie de cărți. Bisericile au fost transformate în club și în fermă de păsări a colhozului, mai apoi ruinându-se. Mănăstirea a fost redeschisă în 1988, prima în Basarabia.

Icoanele din vechiul patrimoniu, salvate cândva de călugărițe, alcătuiesc astăzi mândria mănăstirii. Într-o raclă frumos împodobită se află moaștele monahiei Agafia Maranciuc, trecută la cele veșnice în anul 1873. Tot aici se află o minunată icoană, numită a „Maicii Domnului de la Moldova”, pictată în 1895 în Sfântul Munte Athos [6]. În apropiere de această mănăstire se află un izvor.

La doleanța turiștilor se poate face o vizită scurtă în s. Cotiujenii Mari pentru a vizita Biserica Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil. Datarea – sf. sec. XIX, începutul sec. XX.

Rezervația peisajeră „Dobrușa”, precum și mănăstirea cu același nume ce se află pe teritoriul rezervației

În apropiere de satul Dobrușa se află **rezervația peisajeră „Dobrușa”** pe o suprafață de 2634 ha. Amplasarea acestei rezervații este: raionul Șoldănești, între satul Olișcani și râul Ciorna, ocolul silvic Olișcani, Olișcani-Prisaca, parcelele 22,23; Dobrușa, parcelele 14-17, subparcelele 1-11, 13-26; parcelele 18-21, 24-37, 40-44, subparcelele 1-16; parcela 45, subparcelele 1-6; parcelele 46-57, subparcelele 1-11; parcela 58, subparcelele 1-20; parcelele 59-68, 70, 71. Deținătorul: Gospodăria Silvică de Stat Soroca. Aria naturală protejată de stat din trupurile de pădure „Dobrușa” și „Rădi”, după raionarea geobotanică, face parte din provincia europeană a pădurilor de foioase de amestec a zonei forestiere, subprovincia Basarabia, raionul pădurilor de codru cu foioase. Turiștilor și vizitatorilor li se va face o descriere detaliată a biodiversității, accentuându-se speciile rare ce viețuiesc în aria protejată „Dobrușa”.

Exemple de specii rare de plante: *Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce, *Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch, *Epipactis purpurata* Smith, *Fritillaria montana* Hoppe, *Galanthus nivalis* L., *Hepatica nobilis* Mill., *Lathyrus venetus* (Mill.) Wohlf., *Lilium martagon* L., *Neottia nidusavis* (L.) Rich., *Scrophularia umbrosa* Dumort., *Staphylea pinnata* L., *Tulipa biebersteiniana* Schult. et Schult. fil.

Exemple de specii rare de animale: insecte – *Oryctes nasicornis* (L.), *Lucanus cervus* (L.), *Iphiclides podalirius* (L.), *Callimorpha quadripunctaria* Poda; **herpetofaună** – *Coronella austriaca* Laur., *Pelobates fuscus* Laur.; **păsări** – *Hieraaetus pennatus* Gmel.; **mamifere** – *Martes martes* L., *Felis silvestris* Schreber.

Pericole și soluții pentru rezervația peisajeră „Dobrușa”

Pășunatul excesiv pe poiene și pajiști și curățarea lizierei pădurii de arbuști, nimicirea aglomerațiilor vegetale sunt doar câteva din pericolele rezervației luate în studiu.

Pe teritoriul zonei nucleu a rezervației peisajere „Dobrușa” populațiile locale ale herpetofaunei s-au păstrat în starea lor naturală. Pentru protecția animalelor este necesar de a fi păstrate sectoarele cu desigur de arbuști și covorul ierbos al poienelor și pajiștilor. Asigurarea cu hrană complementară pentru paricopitate în timpul iernii, combaterea braconajului, păstrarea liniștii în perioada de reproducere a animalelor reprezintă măsuri importante pentru protejarea diversității faunistice.

Se recomandă folosirea în calitate de puncte de vizită în ecoturism cu scopul efectuării observațiilor asupra landşaftului și a speciilor rare de plante (în perioada dezvoltării în masă).

În cadrul acestei rezervații este amplasată mănăstirea „Dobrușa”.

Mănăstirea „Dobrușa” este situată la 58 km de or. Orhei, 100 km depărtare de Chișinău, 4 km de Cotiujeni și 9 km de gara Cobălea, lângă localitatea Șoldănești, pe o colină înclinată și înconjurată de dealuri acoperite de păduri seculare ce fac parte din teritoriul rezervației peisajere „Dobrușa”. Din partea sud-vestică, complexul mănăstiresc este deschis, iar din partea nordică și sudică – înconjurat de coline împădurite. De sub una din coline izvorăsc trei pâraie care străbat grădinile și viile mănăstirii și care, unindu-se, formează spre vest heleșteie ce se varsă în râul Dobrușa. Mănăstirea are una dintre cele mai frumoase și pitorești poziții spațiale și gospodărești.

Această mănăstire a fost fondată la început ca schit pe moșia satului Dobrușa. Întemeierea ei este atestată în 1772, când un monah venit de la mănăstirea Pobrata (Probota) din jud. Suceava a zidit aici hramul „Sfântul Nicolae”. Din cauza numărului în creștere de călugări și lipsei de apă, părinții s-au coborât în Valea Lacului, unde apa se găsea mai lesne și, cu sprijinul boierului Toma Cozma din Iași, au ridicat în 1882 o biserică mare din piatră cu hramul „Sf. Nicolae”. Mai apoi mănăstirea s-a lărgit, constituind un ansamblu din 3 biserici. În apropiere se află dealul cu trei cruci, numit în popor „Golgota”, unde căzuseră în luptă trei viteji ai Marelui Ștefan.

Pe teritoriul schitului a rămas în continuare cimitirul mănăstirii. În anul 1959 mănăstirea a fost închisă, fiind transformată în spital și în depozite. Schitul a devenit tabără pionierască, vechiul cimitir al mănăstirii fiind nivelat de buldozere și apoi transformat în teren sportiv. Au fost distruse și crucile de pe dealul „Golgotei”.

Din 1994, cu binecuvântarea mitropolitului Vladimir, arhimandritul Damian și ieromonahul Nectarie, mănăstirea, cu credincioșii ei, s-au întors la viață activă; au fost reparate bisericile, fiind împodobite cu pictură și icoane; a fost reparat schitul. Cele trei cruci care rămăseseră doar în memoria oamenilor au fost reinstalate pe dealul „Golgotei” [6].

Mănăstirea cu împrejurimile ei a devenit din nou un loc de atracție pentru oamenii credincioși și pentru turiști.

La această mănăstire se finalizează itinerarul turistic propus de noi, care este destul de reprezentativ din punct de vedere ecoturistic și cultural.

În regiunea propusă pentru acest itinerar turistic problema principală este lipsa dotărilor pentru cazare și a dotărilor pentru servicii turistice (alimentație, igienă etc.). Cel mai potrivit ar fi construirea în această regiune a unui han turistic sau a cabanelor, deoarece ele sunt utilizate în cadrul turismului de recreere în natură, în principal pentru cel de durată scurtă. Alte dotări complementare de cazare ar putea fi: campingurile, casele particulare, pensiunile agroturistice etc.

În ceea ce privește *problemele de mediu*, având în vedere lipsa unor obiective economice cu risc de poluare industrială a apei, solului sau aerului, zona oferă atât locuitorilor, cât și turiștilor veniți pentru petrecerea vacanțelor, un mediu curat și sănătos. Aspectele negative legate de calitatea mediului natural sunt doar cele generate de insuficiența rețelelor de canalizare, esențiale pentru un turism european.

Analiza SWOT

Din analiza datelor privind situația actuală a potențialului turistic și posibilitățile de dezvoltare a ecoturismului în raionul Șoldănești pot fi sintetizate principalele elemente ce constituie argumente importante în susținerea activității de turism, aspectele care influențează negativ turismul, inclusiv ecoturismul, oportunitățile ce există pentru dezvoltarea ecoturismului, dar și riscurile potențiale în dezvoltarea și practicarea acestei forme de turism (*a se vedea* Tabelul).

Tabel

Analiza SWOT privind situația actuală a potențialului turistic și posibilitățile de dezvoltare a ecoturismului în raionul Șoldănești

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> – prezența unui cadru deosebit de atractiv ale cărui elemente constituie premise favorabile dezvoltării și practicării unor variate forme de turism; – crearea în timp a notorietății și a unei tradiții în ce privește practicarea turismului în arealul raionului Șoldănești; – accesibilitatea facilă, cu acces direct la drumurile naționale; – existența unui segment tradițional de turiști care își petrec vacanțele în localitățile Moldovei, cu precădere pentru odihnă și recreere, având ca motivație cadrul natural nepoluat, bioclimatul zonei, patrimoniul cultural de excepție; – oferta turistică diversificată a raionului: existența unui potențial natural și cultural deosebit de valoros pe baza căruia se poate dezvolta și practica ecoturismul; – existența unor proiecte de utilitate publică în diverse faze de execuție (extinderea și reabilitarea rețelei de canalizare, stație de epurare, extinderea / modernizarea rețelei de alimentare cu apă) în localitățile raionului vor dezvolta și asigura utilitățile de bază pentru susținerea ecoturismului; – turismul constituie pentru comunitate o soluție de relansare economică și de creare de noi locuri de muncă. 	<ul style="list-style-type: none"> – valorificare redusă și ineficientă a potențialului turistic natural și cultural existent; – oferta actuală de servicii turistice (cazare, alimentație și agrement) este modestă ca diversitate, număr de locuri și grad de confort; – acoperire insuficientă cu rețele de canalizare în majoritatea localităților; – lipsa stațiilor de epurare în localitățile rurale nu asigură epurarea apelor menajere și compromite calitatea mediului natural; – deficiențe privind starea tehnică a unor drumuri naționale și locale de acces spre obiective turistice și de legătură în interiorul raionului; – lipsa unei strategii unitare de dezvoltare a turismului la nivelul raionului, pe termen mediu și lung, care să asigure o dezvoltare judicioasă, planificată și durabilă; – lipsa unei promovări adecvate, pe plan național și european, a potențialului natural și antropoc reduce posibilitatea unei informări corecte asupra zonei.

Oportunități	Amenințări/Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - posibilitatea accesării de fonduri comunitare pentru dezvoltarea turismului; - existența fondurilor de mediu (Fondul Național de Mediu) pentru investiții în sisteme integrate de alimentare cu apă, stații de tratare, canalizare și stații de epurare. 	<ul style="list-style-type: none"> - lipsa surselor financiare, atât la nivel local (primăriei sau al Consiliului raional Șoldănești), dar și la nivel național, pentru susținerea unor investiții de interes public, în scopul dezvoltării infrastructurii specific turistice; - întârzierea accesării fondurilor europene nerambursabile din lipsa informării eficiente a potențialilor beneficiari sau din lipsa resurselor de cofinanțare la nivelul administrațiilor publice locale; - valorificarea inadecvată a potențialului existent printr-o dezvoltare neplanificată, neprofesionistă, haotică, ce poate duce la afectarea iremediabilă sau pe termen lung a calității mediului și a factorilor naturali, la compromiterea calității serviciilor turistice; - dezinteresul pentru dezvoltarea ecoturismului la nivelul administrației publice locale, ce trebuie să aloce fonduri necesare unor investiții sau activități specifice pentru susținerea acestei forme de turism.

Analiza prezentată mai sus a avut ca scop evaluarea criteriilor care stau la baza atestării unei zone cu destinație ecoturistică, în concordanță cu experiența europeană și *Strategia de dezvoltare a turismului „Turism 2020”* [10]. Astfel, au fost evidențiate argumentele forte, dar și punctele slabe pe baza cărora am selectat localitățile și ariile protejate ce vor face parte din viitoarea destinație. Au fost luate în calcul următoarele criterii de selecție: accesibilitatea facilă spre zonă și în fiecare din localitățile componente, starea tehnică a drumurilor de acces, analiza utilităților de bază (alimentare cu apă potabilă, canalizare, managementul deșeurilor, alimentarea cu energie electrică), esențiale pentru susținerea activității de turism, mai ales pentru promovarea ecoturismului, dimensiunea și valoarea elementelor de potențial turistic, natural și antropoc, esențiale în atragerea turiștilor în zonă, existența structurilor de primire turistică (cazare, alimentație, agrement), fără de care turismul, ca activitate economică, nu se poate dezvolta, analiza factorilor de risc natural care ar putea afecta și influența în mod negativ activitatea de turism, analiza cadrului natural al microregiunii și evidențierea elementelor care susțin sau pot afecta practicarea ecoturismului.

Pe baza analizei, ale cărei rezultate au fost sintetizate și în analiza SWOT, s-a concluzionat că pentru raionul Șoldănești sunt îndeplinite sau pot fi îmbunătățite în viitorul apropiat majoritatea criteriilor de atestare. În interiorul destinației a fost realizată o zonare internă, ținându-se cont de specificul resurselor turistice existente, pe baza cărora pot fi definite formele de turism practicabile; au fost prezentați factorii care limitează în prezent practicarea ecoturismului, precum și segmentul de turiști cărora li se adresează; au fost identificate direcțiile de dezvoltare și propuse un set de măsuri concrete pentru susținerea turismului ecologic.

Concluzii

1. În pofida faptului că țara noastră deține un patrimoniu ecoturistic deosebit cu potențial mare de valorificare, ecoturismul este încă un segment destul de îngust al pieței turistice, confruntat cu numeroase probleme, cum ar fi: slaba cooperare la nivel local, promovarea modestă la nivel național și internațional, existența unei oferte limitate, slab diversificate, slaba dezvoltare a infrastructurii specifice ecoturismului la nivelul ariilor protejate, migrația forței de muncă, nivelul redus de pregătire a celor angajați în domeniu etc.

2. Transformarea arealului raionului Șoldănești într-o destinație ecoturistică cu notorietate la nivel național și internațional va contribui la prestarea unor servicii turistice de calitate, la protejarea și conservarea resurselor naturale și, indirect, la creșterea calității vieții comunităților locale. Arealul are un important potențial în acest sens, existând valoroase arii protejate și localități rurale foarte atractive pentru practicarea turismului ecologic.

3. Itinerarul turistic propus de noi: rezervația peisajeră „Climăuții de Jos”, satul Climăuții de Jos, comuna Vadul-Rașcov, satul Cușălăuca, mănăstirea „Cușălăuca”, rezervația peisajeră „Dobrușa” și mănăstirea „Dobrușa” este destul de reprezentativ și accesibil pentru ecoturiști.

Bibliografie:

1. BARBU, R. Ecoturismul și perspectiva dezvoltării durabile. În: *Analele Universității Europene „Drăgan” din Lugoj. Seria „Economică”*. Lugoj: Nagard, 2009, nr.12, p.17-22. ISBN: 978-973-1900-63-6
2. BORZIAN, I., OBADĂ, T. Aurignacianul târziu din stațiunea arheologică Climăuții II, jud. Orhei. În: *Memoria Antigvitatii. Revista Muzeului de Istorie Piatra-Neamț*. Piatra-Neamț: Ed. „Constantin Matasă”, 2001, vol. XXII, p.7-49. ISSN: 122-7528
3. BRAN, F., SIMON, T., NISTOREANU, P. *Ecoturism*. București: Editura Economică, 2000. 175 p.
4. *Cartea Roșie a Republicii Moldova, Ediția a doua*. Chișinău: Știința, 2001. 288 p. ISBN 9975-67-311-2
5. Hotărâre cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare durabilă a turismului în Republica Moldova în anii 2003-2015, nr.1065 din 02.09.2003. [Accesat: 03.01.2016]. Disponibil: http://turism.gov.md/index.php?pag=legislatie&ids=hotarire_de_guvern&l.
6. ILVIȚCHI, L. *Mănăstirile și schiturile din Basarabia: Aspect comparativ arhitectural*. Chișinău: Museum, 1999. 148 p. ISBN 9975-905-25-0
7. IVAN, D., DONIȚĂ, N. *Metode practice pentru studiul ecologic și geografic al vegetației*. București: Tipografia Universității din București, 1975. 250 p.
8. Lege privind fondul ariilor naturale protejate de stat. [Accesat: 04.01.2016]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=311614>.
9. NICULA, V. *Ecoturism și conservarea mediului. Curs pentru anul I master*. Sibiu: Universitatea „Lucian Blaga”, 2008. 104 p.
10. Strategia de dezvoltare a turismului „Turism 2020”. Anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului nr.338 din 19 mai 2014. [Accesat: 03.01.2016]. Disponibil: http://turism.gov.md/index.php?pag=legislatie&ids=hotarire_de_guvern&l.
11. ГЕЙДЕМАН, Т. *Определитель высших растений Молдавской ССР*. Кишинев: Штиинца, 1986. 637 с. УДК 5823\9

Prezentat la 17.12.2015